

Ο Πατριάρχης στην Αγία Άννα

αφιέρωμα:

ο Πύργος του Σχοινουδίου

Επιμέλεια αφιερώματος: Πύργος Παπαθεοδώρου Φωτογραφίες του 1982 και νεότερες: Βάσω Ξεινού

Ο ΠΥΡΓΟΣ ΣΧΟΙΝΟΥΔΙΟΥ, ΤΟ ΠΑΝΗΓΥΡΙ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΑΝΝΑΣ ΚΑΙ ΟΙ ΔΥΟ ΤΡΑΓΩΔΙΕΣ ΤΟΥ 1950 ΚΑΙ 1955

Ο μήνας Ιούλιος για τους Σχοινουδιώτες φέρνει κάθε χρόνο θύμισες χαράς και λύπης. Αναμνήσεις μιας όμορφης και ξέγνοιαστης ζωής, με πανηγύρια και χαρές τα καλοκαίρια στον Πύργο. Έναν τόπο ονειρικό και προορισμό ξεκούρασης για όλους.

Ο Πύργος, το λιμάνι του Σχοινουδίου, έσφυζε από ζωή όλους τους θερινούς μήνες. Ήταν ένα παράθυρο για τον έξω κόσμο. Τα καϊκια μετέφεραν εμπορεύματα και ανθρώπους από το απομακρυσμένο Σχοινούδι στο Κάστρο και στα ξένα λιμάνια. Στον Πύργο υπήρχαν καφενεία, μαγαζιά, σπίτια γεμάτα ανθρώπους που τιμούσαν την προστάτιδά τους Αγ. Άννα στο πανηγύρι της τον Ιούλιο. Άνθρωποι που ήρθε καιρός που φαρμακώθηκαν από τον πιο βαθύ και ανείπωτο πόνο για τον άδικο χαμό, τον πνιγμό τόσων νέων ανθρώπων. Δύο νανάγια στα νερά της πιο όμορφης θάλασσας, μέσα σε λίγα χρόνια, στέρησαν τη ζωή σε τόσους νέους και νέες. Και σαν να μην έφτανε αυτό, στο τέλος ήρθε και ο ξεριζωμός για να γκρεμίσει ό,τι λογαριάζαμε για ζωή σ' αυτό το κομμάτι της Ιμβριακής γης.

Κατά το πρώτο ναυάγιο, παραμονή της Αγ. Άννας 24-7-1950, πνίγηκαν δέκα έξι νέοι και νέες κοντά στον *Σκυλόκρεμο*. Πέντε χρόνια αργότερα, στις 26-7-1955, στα ίδια νερά, στον Αγ. Γιώργη στη *Λάκκα*, πνίγηκαν εννέα άνθρωποι. Επαναλήφθηκε μια τραγωδία που ακόμα και σήμερα, μετά από εξήντα πέντε χρόνια και εξήντα χρόνια αντίστοιχα, συνεχίζει να πληγώνει.

Τον προσεχή Ιούλιο, ο Οικουμενικός Πατριάρχης κ.κ. Βαρθολομαίος θα βρίσκεται στην Ίμβρο. Με αφορμή τη θλιβερή επέτειο, ο Παναγιότατος θα τιμήσει τη μνήμη των πνιγέντων. Από νωρίς, τον περασμένο Οκτώβριο, ο Οικουμενικός Πατριάρχης με επιστολή του, γνωστοποίησε στα μέλη του Δ.Σ. του Συλλόγου Ιμβρίων την επιθυμία του να τελέσει μνημόσυνο στην Αγ. Μαρίνα Σχοινουδίου, στις 25-7-2015 για τις ψυχές όλων όσων πνίγηκαν στα νερά του Πύργου. Σ' αυτά τα νερά, στην όμορφη θάλασσα του Αιγαίου θα ρίξει στεφάνι με λουλούδια της Ιμβριακής γης, αφού πρώτα τελέσει τρισάγιο στην Αγ. Άννα. Ο ναός της σήμερα είναι ένας σωρός από πέτρες, αγιασμένες από τις τόσες ικεσίες και προσευχές.

Το αφιέρωμα στον Πύργο, με κείμενα και φωτογραφίες, θα προσπαθήσει να κάνει γνωστή λίγη από την ιστορία του τόπου και των ανθρώπων του. Έτσι θα θυμηθούν όσοι έζησαν τα γεγονότα, αλλά κυρίως θα μάθουν οι νεότεροι ένα κομμάτι της ιστορίας της Ίμβρου που εξακολουθεί να είναι τραύμα βαθύ.

Βάσω Ξεινού

© Γιώργου Ξεινού

ΠΥΡΓΟΣ

Επίσκεψη στον τόπο και τη μνήμη

Πύργος, ένας ασήμαντος τόπος θα μπορούσε να σημειώσει κάποιος κοιτάζοντας τον χάρτη. Πύργος, ένας κόσμος ολόκληρος για κάθε Πυργιανό. Ένας κόσμος που μένει ολοζώντανος στη μνήμη όσων τον γνώρισαν, τον έζησαν και συμμετείχαν στην κοινωνία του. Μια κοινωνία εποχική, θερινή, αποτελούμενη από ψαράδες, εμπόρους, επαγγελματίες, δασκάλους και τεχνίτες, από τους οποίους άλλοι δραστηριοποιούνταν επαγγελματικά κι άλλοι παραθέριζαν.

Τόσο ο Αι-Νικόλας του Κάστρου, όσο και ο Πύργος, που υπήρξαν ως τα μέσα της δεκαετίας του '60 κατ' εξοχήν σημεία παραθερισμού της Ίμβρου, τόσο για τους μόνιμους κατοίκους του νησιού όσο και τους επισκέπτες από την Πόλη, υπήρξαν από την αρχαιότητα ευνοημένα αγκυροβόλια και λιμάνια, γι' αυτό και τα καταλύματά τους λέγονταν *μαγαζιά* κι όχι σπίτια ή κάτι άλλο, αφού ο αρχικός τους ρόλος ήταν η συναλλαγή με τους ναυτιλομένους.

Το λιμάνι του Κάστρου εξυπηρετούσε τις ανάγκες όλων των χωριών του νησιού, εκτός του Σχοινουδίου, το οποίο διέθετε το δικό του επίνειο, τον Πύργο, απ' όπου γινόταν όλη η διακίνηση των εμπορευμάτων και η επιβατική κίνηση, συνήθως, με πρώτο προορισμό τη Λήμνο, που είχε πιο εξελιγμένη ναυτική δραστηριότητα και της οποίας η συγκαίνωση με την Αίγυπτο ήταν τακτική, γι' αυτό και οι περισσότεροι απόδημοι Ιμβιώτες της Αίγυπτου ήταν από το Σχοινούδι. Όμως με την αποπεράτωση

των αμαξόδρομων μεταξύ των χωριών του νησιού στις αρχές του εικοστού αιώνα και την έλευση των αυτοκινήτων στα μέσα του ίδιου αιώνα, το Κάστρο έγινε περισσότερο προσβάσιμο από τον Πύργο κι έτσι άρχισε να υποστρέφεται ο ρόλος του ως λιμάνι. Οι μεγάλες αποθήκες των εμπορών, όπως ήταν οι Καλλιπολίτες, ο Δροσουλής, ο Λασκαρίδης και άλλοι, άρχισαν να μένουν άδειες και τα καφενεία όπως του Ταμπάκη, του Σμιτσή, του Μολυβιάτη να μην έχουν πελατεία. Έτσι τα κτίσματα αυτά με τον χρόνο άλλαξαν ρόλο κι από επαγγελματικές στέγες μετατράπηκαν σε καταλύματα παραθεριστών χωρίς ωστόσο να πάψουν να λέγονται *μαγαζιά*.

Όλα τούτα και πολύ περισσότερα θα τα συναντήσει κανείς σε δημοσιεύματα του *Λευκώματος της νήσου Ίμβρου*, του περιοδικού *Ίμβρος* (1947-1955), των νεότερων περιοδικών μας *Ίμβριώτικα* και *Ίμβρος*, αλλά και των βιβλίων του γράφοντα ή των δημοσιευμάτων του σε συλλογικά συγγράμματα όπως *Οι Οικισμοί της Ίμβρου*.

Έχοντας ζήσει εξαντλητικά τον Πύργο, από τη νηπιακή μου ηλικία ως τα είκοσι κάθε καλοκαίρι αδιάλειπτα κι έχοντας αναζητήσει ό,τι σχετικό με την ιστορία του, θα μπορούσα να γράφω ανεξάντλητα γι' αυτόν. Όμως κάτι τέτοιο είναι αδύνατο και για τον συγγραφέα και για τον αναγνώστη – κυρίως γι' αυτόν – που δεν διαθέτει την αντοχή της εκμυστήρευσης του πλάτους της αφοσίωσης του πρώτου σ' ένα αγαπημένο του θέμα. Κι ακόμα, πάντα είναι καλύτερος ο λόγος με τις σιωπές, τα χάσματα και τα κενά, που διεγείρουν την περιέργεια του αναγνώστη και τον σπρώχνουν στην ενεργοποίηση της δικής του φαντασίας και της πρωτοβουλίας για έρευνα.

αφιέρωμα:

Η τελευταία μου επίσκεψη στον Πύργο ήταν τον Απρίλιο που μας πέρασε, την παραμονή του Θωμά. Πήγαμε εκεί μαζί με τον Νίκο Αρχοντώνη, τη γυναίκα του Καίτη και την αδελφή μου που δεν είχε πάει 45 χρόνια.

© Γιώργου Ξεινού

Οι φύλακες μας καλοδέχτηκαν και μας φρόντισαν ιδιαίτερα χάρη του Πατριάρχη.

Το αυτοκίνητο στάθμευσε στον προαύλιο χώρο του σπιτιού μας, που από την ανοικοδόμησή του πρώτη φορά του αλλάζανε στέγη, θαυμάζοντας για την αντοχή της κατασκευής του. Η τρελή νοτιά που φυσούσε σήκωνε τεράστια κύματα στον νοτιοδυτικό κόλπο, τα οποία σκάζοντας πλημμύριζαν την αμμουδιά ως τη συστάδα των λυγαριών, μετά τις οποίες τα παλιά χρόνια άρχιζαν τα μποστάνια, τα σαμοχώραφα και τα χωράφια με τα δημητριακά. Η αδερφή μου μέσα στο τοπίο αυτό, έχοντας τόσα χρόνια να πατήσει στο απαλλοτριωμένο σπίτι μας έμοιαζε εντελώς χαμένη, θαρρείς αποστειρωμένη ή κατακλυσμένη από το φόρτο των συναισθημάτων χωρίς αλληλουχία. Όλοι όμως λίγο ως πολύ ταλανιζόμασταν ανάμεσα στη χαρά της ευεργεσίας να ξαναζούμε ό,τι αγαπήσαμε και μας συνεπήρε στη νιότη μας και το αίσημα της απώλειας του τόπου, αλλά και του χρόνου.

Συγκρατηθήκαμε προκειμένου να κρύψουμε από τους φύλακες τη συγκίνησή μας, έστω κι αν οι ίδιοι το αντιλαμβάνονταν και προσπαθούσαν με ό,τι μέσο διέθεταν να καταστήσουν ευχάριστες τις ώρες της παραμονής μας.

Ένας ακόμη μεγάλος όγκος από τους τοίχους του μεσαιωνικού πύργου, που βρίσκεται κάπως ψηλότερα από

ο Πύργος του Σχοινουδίου

το σπίτι, έχει κυλήσει και σταμάτησε λίγα μόνο μέτρα μακριά από τους τοίχους του. Νότια, λίγα βήματα πιο πέρα, τα ίχνη των τοίχων των σπιτιών του Κώστα Αλεξανδρή, του αποκαλούμενου Σουλτάνου, και του Παπακωνστα-

ντή παραμένουν τα μοναδικά ίχνη των οικοδομών του Πύργου, αν εξαιρέσει κανείς το σπίτι μας που μετατράπηκε σε ντισκοτέκ, το ξενοδοχείο του Θόδωρου Τσιβητή στην άκρη του νοτιοδυτικού κόλπου και πιο πάνω το κτίσμα του Αι-Δημήτρη. Από τον Αι-Νικόλα με την εικονογράφηση του Ειρήναρχου Κόβα, που βρισκόταν στο σημείο εισόδου των εγκαταστάσεων παραθερισμού υπαλλήλων του Υπουργείου Δικαιοσύνης, που στήθηκε πάνω στην ισοπέδωση του άλλοτε οικισμού του Πύργου, δεν υπάρχει τίποτε. Από τον ναό της Αγίας Άννας στην κορυφή του ακρωτηρίου, που ανακαινίστηκε το 1860 από τον

Λήμνιο Αιγυπτιώτη Sir John Αντωνιάδη και κάτω από την κτητορική επιγραφή, πάνω από την είσοδο, διάβάζεις ημικυκλικά γραμμένη την προτροπή «Άνω σχώμεντας καρδίας», μόλις διακρίνονται τα θεμέλια και η καταστρεμμένη δεξαμενή νερού. Μια στήλη με ανάγλυφο σταυρό των πρωτοχριστιανικών χρόνων, η οποία στήριζε την Αγία Τράπεζα, έχει μεταφερθεί στο προαύλιο του σπιτιού μας· μαρτυρία κι αυτή – μαζί με πολλά άλλα, διασπαρμένα δεξιά-αριστερά, αρχιτεκτονικά μέλη – του λατρευτικού χαρακτήρα του τόπου από την αρχαιότητα ως τις μέρες μας, που η Κοίμηση της Αγίας Άννας γιορταζόταν με λαμπρότητα.

© Γιώργου Ξεινού

Ατέλειωτα караβάνια προσκυνητών κατηφόριζαν από τα υψώματα στα Βαριά την παραμονή της γιορτής κι ο Πύργος πλημμύριζε από κόσμο, που ο περισσότερος διανυκτέρευε στο «ξενοδοχείο των αστέρων», την αμμουδιά. Με όργανα, χορούς και τραγούδια πλημμύριζε η νύχτα της παραμονής, ώσπου μια βαρκάδα – από τις συνηθισμένες – το 1950 κατέληξε σε τραγωδία με θύματα 16 νέες και νέους. Βαρύ έπεσε το πένθος στον Πύργο. Σταμάτησαν τα τραγούδια κι οι χοροί κι οι βαρκάδες απαγορεύτηκαν. Κι όμως μια – κατά παράβαση της απαγόρευσης – μεταφορά με βάρκα προσκυνητών στην κοντινή Αγία Παρασκευή το 1955, κατέληξε ξανά σε ναυάγιο με τον πνιγμό 9 ακόμα ανθρώπων. Το μήνυμα του ναυαγίου έστειλε από τον ψηλότερο βράχο στο Περασίδι η Μπέμπα του Καμπουρόπουλου (Παρασκευή Λαφιατή) που διασώθηκε. Το πήραν η Αλεξούδαινα και η Αστερόπη (Παχύλη) οι οποίες μάζευαν πεταλίδες, κι από 'κείνες ο Θανάσης Φλιάκος, ο αδερφός μου ο Ορέστης κι εγώ που ψαρεύαμε στον Μέριχα και που το μεταφέραμε στον Πύργο. Ξανά θρήνος, ξανά οδυρμός και βαρύ πένθος στο Σχοινούδι.

Κι όμως συνήλθε η κοινωνία του Πύργου με τα χρόνια. Σταμάτησαν βέβαια για πάντα οι βαρκάδες, τα πανηγύρια κι οι διασκεδάσεις, όμως συνεχίστηκε η ξένοιαστη και χαρούμενη ζωή των Πυργιανών με το κολύμπι, τις βραδινές συντροφίες στην αμμουδιά, τα παιχνίδια, τις συνεστιάσεις, τις καντάδες τις μέρες της πανσελήνου που η φεγγαρόστρατα έμοιαζε να ενώνει την αμμουδιά του Πύργου με την απέναντι Λήμνο, το τραπέζωμα και τις «κακάρες» (μεγάλες φωτιές) στην παραλία την τελευταία νύχτα του Ιουλίου, πριν την έναρξη της νηστείας του Δεκαπενταύγουστου και το πανηγύρι του Άι-Δημήτρη με λαδερά.

Καινούργιοι ψαράδες πήραν τη θέση του Καπεταν-Στρατή που θάφτηκε στον λόφο της Αγίας Άννας, του Παπακωνσταντή, του Μολυβιάτη και του Φίλιου που έφυγαν νέοι. Οι νοικοκυρές κι οι γάτες εξακολούθησαν τη φλυαρία τους στους μόλους του μικρού λιμανιού περιμένοντας τις ψαρόβαρκες για να απολαύσουν το διαλεχτό ψάρι.

Φούντωναν στις σκιερές γωνιές το σούρουπο τα κρυφομιλήματα και τα ειδύλλια...

Αυτό τον Πύργο πήρα μαζί μου φεύγοντας για τη Θεσσαλονίκη τον Γενάρη του 1964.

Από εκεί παρακολούθησα τα όσα θλιβερά κι ανήκουστα ακολούθησαν.

Εκεί πήρα το γράμμα του πατέρα μου που με αβάσταχτο πόνο έγραψε την επομένη (6 Μαρτίου του 1966) της εκκένωσης του Πύργου, και που σ' ένα σημείο έγραφε «...έσπαξα με μανία ό,τι δεν ήταν απαραίτητο, σκόρπισα στους τέσσερις ανέμους, πέταξα στη θάλασσα που ήταν φουρτουνιασμένη τη μέρα εκείνη τόσο, όσο κι η δική μου ψυχή..... Το όμορφο σπίτι, που θυμάσαι με πόσο μόχθο και πόσα όνειρα όλοι μας χτίσαμε, δεν είναι πια δικό μας».

Αυτό το «δεν είναι πια δικό μας» δεν μπορούσε να συνειδητοποιήσει η αδελφή μου καθώς μπαινόβγαινε από δωμάτιο σε δωμάτιο με βουρκωμένα μάτια, που δεν τα επέτρεπε να δακρύνουν.

Τι τάχα μπορεί να πει κανείς για τη ζωή του Πύργου, που σαν μαχαίρι κόπηκε την 5^η Μαρτίου του 1966; Τι δηλαδή να πρωτοπεί και τι ν' αφήσει στην άκρη για μια κοινωνία ενός οικισμού χτισμένου πάνω σε μια στενή λωρίδα άμμου ανάμεσα σε δυο κόλπους, των οποίων τα κύματα την κάλυπταν ολότελα σε μέρες μεγάλης θαλασσοταραχής; Τι να πει κανείς για τους κατοίκους του, οι οποίοι με ανεβασμένα παντελόνια ή κοντά παντελονάκια, ξυπόλυτοι μέρα νύχτα, μπαινόβγαιναν στη θάλασσα;

Τι να πει για τα παιδιά που ψαρεύοντας ή κολυμπώντας δεν έβγαιναν από το νερό παρά με τη βία για να φάνε; Πώς να μη μιλήσει για τα χωρατά και τα πειράγματα στο πεζούλι του καφενείου μπροστά στο κύμα; Πώς να μην πει κανείς για το κουβάλημα του νερού από το πηγάδι περπατώντας πάνω στην πυρακτωμένη άμμο; Για τους τελωνοφύλακες, οι οποίοι με τα χρόνια εγκλιματιζόνταν, μάθαιναν τα ελληνικά και γίνονταν ένα με τους Πυργιανούς; Για τους κυνηγούς από την Ελβετία που άραζαν το ιστιοφόρο τους απέναντι από το ξενοδοχείο του Τσιβητή, όπου έμεναν μέχρι να χορτάσουν κυνήγι στα γεμάτα πέρδικες και λαγούς βουνά της γύρω περιοχής; Για τα αγκυροβολημένα στον νοτιοδυτικό κόλπο, σε μέρες δυνατού βοριά, ελληνικά ιστιοφόρα-πετρελαιοκίνητα που εκτελούσαν δρομολόγια ανάμεσα στη Μακεδονία-Θράκη και τα νησιά του Νότιου Αιγαίου; Για τους κολεγιοπαίδες της Ροβερτείου που έρχονταν με φίλους τους για το πρωτοφάνερωτο τότε σπορ του ψαροτούφεκου; Για τις καθημερινές μοναχολειτουργίες στην Αγία Άννα, όπου τη μυρωδιά του λιβανιού διαδεχόταν η μυρωδιά του φρεσκοψημένου καφέ για τον παπά και τους προσκυνητές, οι οποίοι καθισμένοι στο πεζούλι απολάμβαναν τη θέα προς τον Σκυλόκρεμο;

Κάτι τέτοια στροβιλίζονταν στο νου μου περιδιαβαίνοντας τον ισοπεδωμένο χώρο και προσπαθώντας να εντοπίσω τη θέση του άλφα ή βήτα μαγαζιού, όση ώρα

ο Νίκος μάζευε κρίταμα για τουρσί. Κοίταζα το άδειο κι ακύμαντο, παρά τη μεγάλη θαλασσοταραχή, μικρό λιμανάκι όπου οι ψαρόβαρκες ήταν πάντα σίγουρα αραγμένες, μπροστά στον μόλο της η κάθε μια. Να εδώ του Γιακείμη, μετά του Καραβέλα, του Βαγγέλη του Μπουνιόζου, του Μαδούρη, των Στρατήγαρων και βέβαια του Λάζαρου Λαζαρίδη όταν άφηνε το ερημητήριο του στο Αυλάκι για λίγη κοινωνική ζωή και συντροφιά στον Πύργο.

Όσα κι αν αραδιάσει κανείς, είναι αδύνατο να εξαντλήσει το απόθεμα λατρείας ενός τόπου, ο οποίος υπήρξε κοιτίδα ευτυχισμένων στιγμών, που η απώλεια τους τις μετουσίωσε μέσα στη ροή του χρόνου σε νοσταλγία χαμένου παραδείσου· ενός ιδεατού το οποίο δεν μεταγγίζεται με εκτενείς και αναλυτικές αφηγήσεις, έστω κι αν αυτές είναι αριστοτεχνικές. Καμιά δεξιοτέχνη του λόγου δεν μπορεί να αντικατοπτρίσει και να απεικονίσει τα πολυσύνθετα, βαθιά και περίπλοκα συναισθήματα που γεννά η επίσκεψη σε τόπο αγαπημένο, ο οποίος από καιρό υπάρχει μόνο στη μνήμη και όπου κανείς άλλος εκτός από αυτόν που τον έχει ζήσει δεν μπορεί κυριολεκτικά να προσεγγίσει.

Γιώργος Ξεινός
ksinosg@otenet.gr
Βασιλικά, 9 Ιουνίου 2015

Το πανηγύρι της Αγίας Άννας στον Πύργο

Ο Πύργος βρίσκεται λίγα χιλιόμετρα νότιο-νοτιοδυτικά του Σχοινουδίου. Ήταν λιμάνι και ένας οικισμός όλο ζωντάνια, κυρίως τους θερινούς μήνες. Ο Πύργος είναι ένα μικρό ακρωτήριο, μια χερσόνησος που στη χαμηλή κορυφή της δέσποζε ο ναός της Αγίας Άννας. Αυτός ο ναός ήταν μια μονόκλιτη βασιλική με νάρθηκα και ένα μικρό ξύλινο καμπαναριό. Κατεδαφίστηκε στις αρχές της δεκαετίας του 1980, μαζί με όλο τον οικισμό, εκτός από δύο σπίτια και το εξωκλήσι του Αγ. Δημητρίου.

Για τον Πύργο και την ιστορία του, τους ανθρώπους του και την Αγ. Άννα, υπάρχει η εκτενής και λεπτομερής μελέτη του Πύργου Ξεινού «Ο Πύργος του Σχοινουδίου» στο βιβλίο «Οι Οικισμοί της Ίμβρου». Είναι έκδοση της Εταιρίας Μελέτης Ίμβρου και Τενέδου (1998) και απ' αυτό παραθέτουμε παρακάτω το απόσπασμα που αναφέρεται στην Αγ. Άννα και το πανηγύρι της (σελ. 299-301).

Η Αγία Άννα λειτουργείτο σχεδόν καθημερινά κατά τους θερινούς μήνες από εκείνους, που για κάποιο λόγο είχαν κάνει τάμα μια «μοναχολειτουργιά», πράγμα που σήμαινε ότι πλήρωναν τον παπά, έφερναν το πρόσφορο, το λάδι και το κρασί και φυσικά κάποια κεράσματα για όσους θα εκκλησιάζονταν μαζί τους.

Πανηγύριζε δύο φορές τον χρόνο, μια στις 9 Δεκεμβρίου και μια στις 25 Ιουλίου. Στις 9 Δεκεμβρίου ο πανηγυρισμός είχε έντονο θρησκευτικό χαρακτήρα με πάρα πολλές αρτοκλασίες (μέχρι 50 και 60), γιατί όσα ζευγάρια αργούσαν να τεκνοποιήσουν έκαναν τάμα στην Αγία και ονόμαζαν το παιδί, αν ήταν κορίτσι, Άννα, αν ήταν αγόρι, Ιωακείμ. Αυτός είναι και ο λόγος που τα ονόματα αυτά είναι πολύ διαδεδομένα στο Σχοινούδι. Όμως η μεγάλη πανηγυρη γινόταν κατά τον εορτασμό της Κοίμησης της Αγίας στις 25 Ιουλίου και είχε πανιμβριακό χαρακτήρα. Ο κόσμος άρχιζε να πηγαίνει στον Πύργο από

αφιέρωμα:

τέσσερις και πέντε μέρες πριν για να εξασφαλίσει κατάλυμα. Όλα τα σπίτια γέμιζαν φιλοξενούμενους, οι αποθήκες, τα καφενεία, τα κελιά έφταναν στο αδιαχώρητο και πολύς κόσμος κοιμόταν έξω, στην άμμο, «το ξενοδοχείο των αστέρων», όπως συνήθιζαν να λένε.

Μέχρι το 1950, από την παραμονή άρχιζαν τα τραγούδια, τα όργανα και οι χοροί. Τη χρονιά όμως εκείνη το πανηγύρι κατέληξε σε θρήνο και οδυρμό. Δεκάξι παλικάρια και κοπέλες πνίγηκαν κοντά στον Σκυλόκρεμνο κάνοντας βαρκαδά στην ήσυχη φεγγαρόλουστη βραδιά. Τρεις μέρες οι δύτες από τα σφουγγαράδικα προσπαθούσαν ν' ανασύρουν τα πτώματα. Μεγάλο πένθος απλώθηκε σ' όλο το νησί και τα γλέντια, τα μπάνια και οι διασκεδάσεις σταμάτησαν κατά τον πανηγυρισμό (Ζαφειριάδης 1950:26). Τον επόμενο χρόνο στη μνήμη των πνιγέντων έκανε τρισάγιο πάνω από τους βράχους του Μέριχα ο τότε μητροπολίτης Ίμβρου και Τενέδου Μελίτων και πετάχτηκαν στη θάλασσα στεφάνια. Ο κόσμος συνέχισε να πηγαίνει πιο πολύς από 'κεί και πέρα στον Πύργο κάθε 25 Ιουλίου, χωρίς όμως πια διασκεδάσεις. Πέντε χρόνια μετά, το 1955, παρά την απαγόρευση από τις τελωνειακές αρχές του απόπλου σκαφών για λόγους αναψυχής, μια βάρκα με πλήρη νηνεμία φεύγει γεμάτη νέους από τον Πύργο στις 26 Ιουλίου με προορισμό της Αγία Παρασκευή στο Ντέρβιλ'. Προσκρούει στους σκοπέλους του Αγίου Γεωργίου στη Λάκκα και βυθίζεται παρασέρνοντας, μαζί με τον καπετάνιο, εννιά άτομα στον θάνατο. Άλλος θρήνος και πένθος ξανά.

Παρ' όλα αυτά οι νησιώτες πάντα με την ίδια λαχτάρα και προσήλωση συνέχισαν να πανηγυρίζουν την Κοίμηση της Αγίας Άννας ως εκείνη την αποφράδα μέρα της 5^{ης} Μαρτίου, που οι κάτοικοι του Πύργου εκκένωσαν τα σπίτια τους για να τα παραδώσουν και οι νεαροί Σχοινουδιώτες μετέφεραν εν πομπή, κρατώντας στα χέρια, σαν σε λιτανεία, τις αγίες εικόνες, μετά την τελευταία λειτουργία που έγινε από τον παπα-Θόδωρο Μούτσο. Κλαίγοντας όλο το εκκλησίασμα προέπεμψε την πομπή των νέων που μετέφεραν τα εικονίσματα στο Σχοινούδι, όπου στην είσοδό του βουβοί και δακρυσμένοι τους προϋπήνησαν οι κάτοικοί του.

Η εικόνα της Αγίας Άννας τοποθετήθηκε στο νάρθηκα της Κοίμησης του Σχοινουδίου αριστερά της εισόδου του ναού, ενώ η Θεομήτωρ κόρη της δεξιά. Στο μεταξύ ο ναός στον Πύργο ερειπωνόταν σιγά-σιγά, ώσπου μια μέρα στις αρχές της δεκαετίας του '80 κατεδαφίστηκε μαζί με τις υπόλοιπες οικοδομές του οικισμού. Όμως οι Σχοινουδιώτες πάντα επικαλούνται τη χάρη Της και τη «λειτουργούνε» στην Κοίμηση του Χάλακα στο Σχοινούδι όπου βρίσκεται η αγία εικόνα Της.

Η εικόνα της Αγίας Άννας του Πύργου

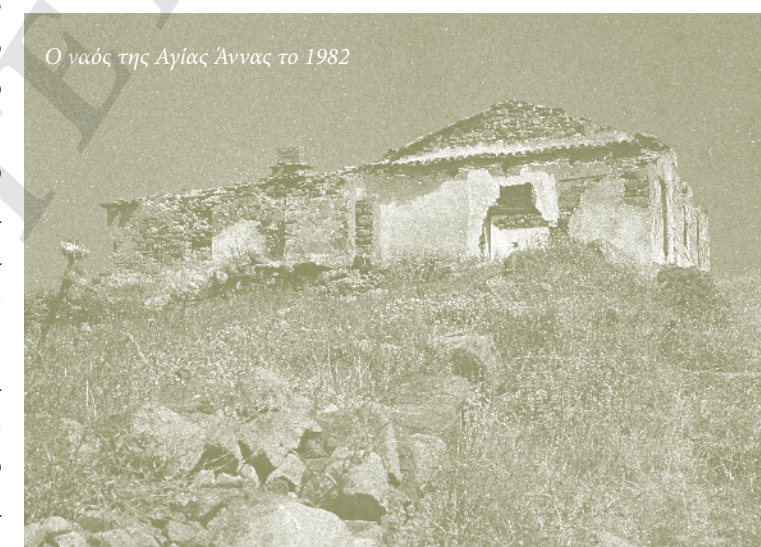

Η εικόνα της Θεομήτορος από τον ναό της Αγίας Άννας

ο Πύργος του Σχοινουδίου

Μετά τη λειτουργία (δεκαετία 1950)

Ο ναός της Αγίας Άννας το 1982

Τα ερείπια του ναού της Αγίας Άννας

Η ΤΡΑΓΩΔΙΑ ΤΟΥ 1950

Για την πρώτη τραγωδία του 1950, παραθέτουμε το σχετικό δημοσίευμα από το περιοδικό «Ίμβρος» της εποχής και το άρθρο του διευθυντή του περιοδικού Αλέξανδρου Ζαφειριάδη.

ΤΟ ΝΗΣΙ ΜΑΣ ΠΕΝΘΕΙ

Όλοκληρη ή Ίμβρος πένθει. Τὰ 16 παλληκάρια και κοπέλες που Ξενίε ή θάλασσα της, είναι ένα πλήγμα φοβερό, μιὰ απόλεια αναπάντεχη, μιὰ θυσία, μιὰ δοκιμασία δεινή γιὰ τὸ μικρὸ νησί μας! Δὲν ἔμεινε μᾶτι ἀδάφνιτο, δὲν ἔμεινε καρδιά ἀρραγιστή, ὄχι μονάχα στὸ νησί μας ἀλλὰ παντοῦ ὅπου ὑπάρχουν συμπατριῶτες καὶ φίλοι τοῦ νησιῦ μας.

Σ' ὅλους που μὲ παρηγορητικὰ τηλεγραφήματα ἢ γράμματα συμμερίστηκαν τὸν πόνο τοῦ νησιῦ, οἱ νησιῶτες μὲ τὸ Περιοδικὸ μας στέλλουν τὶς εὐχαριστίες τους γιὰ τὴ συμμετοχὴ των στὸ πένθος καὶ ἡ «Ίμβρος» ραίνει μὲ λουλούδια τοὺς τάφους των. Αἰωνία τους ἡ μνήμη.

Ἡ Διεύθυνση τῆς «ΙΜΒΡΟΥ».

ΤΟ ΔΥΣΤΥΧΗΜΑ ΤΟΥ ΠΥΡΓΟΥ (ΣΧΟΙΝΟΥΔΙΟΥ)

Μια Αναπάντεχη Τραγωδία

Ένα από τα λυπηρότερα επεισόδια και συμβάντα στη ζωή του νησιού της Ίμβρου, είναι το τραγικό δυστύχημα που έγινε στον Πύργο του Σχοινουδίου στις 24 Ιουλίου την Δευτέρα το βράδυ. Δέκα τρεις νέοι και τρεις κοπέλες ηλικίας μεταξύ 16 και 25 ετών βρήκαν το θάνατο στη θάλασσα ενώ περί τα 300 μέτρα μακρύτερα στην αμμουδιά, πανηγυριστές συγχωριανοί τους και ξένοι, το μισό χωριό, άρχιζαν να διασκεδάζουν ή συζητούσαν αμέριμνοι χωρίς να πάρουν είδηση για το δράμα που γίνονταν κοντά τους, μέσ' τη θάλασσα.

Το τραγικό τέλος που βρήκαν τόσες νεαρές ψυχές, που δεν άφησε ασυγκίνητο κανένα, το αναπάντεχο αυτό κακό, έγινε ως εξής:

Κάθε χρόνο γίνεται το πανηγύρι της Αγίας Άννας στον Πύργο, στις 25 Ιουλίου και όπως πάντοτε οι περισσότεροι πανηγυριστές, όχι μόνο από το Σχοινούδι αλλά και από τα άλλα χωριά, κατεβαίνουν στον Πύργο από βραδύς, εκτός από τις οικογένειες που παραθερίζουν εκεί το καλοκαίρι από τις αρχές Ιουλίου μέχρι τις 15 Αυγούστου. Εφέτος δε εξαιρετικώς ενωρίς το βράδυ

της παραμονής, είχε κατέβει πολύς κόσμος, περισσότερος από άλλοτε. Όλοι χαρούμενοι μετά τον εσπερινό στο γραφικό εξωκλήσι, βασιλεύοντας ο ήλιος, άρχισαν να συγκεντρώνονται παρέες- παρέες στην ακροθαλασσιά και ενώ ακόμη έρχονταν και άλλοι, μια ομάδα από λίγους νέους και νέες επήραν μια βάρκα που ανήκε στον Γεώργιο Παπακωνσταντή να κάμουν θαλασσινό περίπατο. Μα κοντά στους λίγους έτρεξαν και άλλοι και στη μικρή ψαράδικη βαρκούλα μήπικαν είκοσι άτομα. Στην παρατήρηση που τους έκαμαν μερικοί μεγαλύτεροί τους στην ηλικία, ότι η βάρκα κάμνει νερά και οι επιβάτες ήταν πολλοί, οι θερμόαιμοι νέοι δεν έδωσαν σημασία. Μα και κανείς δεν περίμενε πως θα είχε τραγικό τέλος ο περίπατος αυτός. Σκοτεινίασε όταν απομακρύνθηκαν τραγουδώντας και ειρωνευόμενοι τους άλλους συντρόφους των που αφήκαν στη στεριά. Η θάλασσα ήταν εντελώς ήσυχη και οι δυστυχισμένοι νέοι τραγουδώντας κωπηλατούσαν σ' ανοιχτά για να βρουν τον θάνατο τους... Οι άλλοι πανηγυριστές άρχισαν να τρώνε οι περισσότεροι, και τα όργανα έλαβαν θέση για να αρχί-

Το λιμάνι του Πύργου σήμερα

αφιέρωμα:

σει ο χορός κατά τις 9 και μισή της νυκτός περίπου, όταν ακούστηκαν μερικές κραυγές από μακριά, γιατί η βάρκα είχε απομακρυνθεί εν τω μεταξύ προς τη διεύθυνση του Σκυλόγκρεμου. Μα όσοι τις άκουσαν, δεν έδωσαν σημασία γιατί τις θεώρησαν συνέχεια των τραγουδιών της παρέας. Έφυγαν μεν με τραγούδια και φωνές χαράς αλλά σε λίγο οι φωνές ήταν φωνές απελπισίας και αγωνίας που κανείς δεν τις αντιλήφθηκε.

Όταν σε λίγο, ενώ οι άλλες ομάδες ετοιμάζονταν να αρχίσουν τη διασκέδαση, ακούστηκαν κοντά οι φωνές ενός που είχε γλυτώσει (Μουχάλης) «**Βοηθήστε, τρεχάτε πνιγόμεστε**», τότε μονάχα ο κόσμος στην ακρογιαλία πήρε είδηση του δυστύχηματος που γινότανε. Έτρεξαν στις βάρκες και έσπευσαν μα ήταν αργά. Το κακό είχε γίνει. Βρήκαν μες στη βάρκα μες στα νερά τη μικρότερη από τους επιβάτες, ένα κοριτσάκι 11 χρονών, την Άννα Καραβασίλη και κανέναν άλλον! Στη στεριά είχαν βγει τρεις ακόμα και αυτοί σε ελεεινή κατάσταση. Όλοι οι άλλοι είχαν χαθεί, είχαν πνιγεί. Δεκαέξι άτομα ήταν στον βυθό της θάλασσας. Δεν μπορεί να περιγραφεί το τι έγινε στην ακροθαλασσιά, ούτε ο θρήνος που έγινε στο χωριό, όταν σε μια ώρα μαθεύτηκε το δυστύχημα.

Γονείς που είχαν στείλει τα παιδιά τους στον Πύργο ξεπόρτιζαν και έπαιρναν τον δρόμο για να μάθουν για τα παιδιά τους, άλλοι για τους δικούς των. Όλο το χωριό ανάστατο από τους θρήνους και τα ξεφωνητά. Ούτε ήταν δυνατό να μαθευτούν μεσάνυχτα τα ονόματα των πνιγμένων, ούτε ήξευραν ποιοι ακριβώς ήταν μες στη βάρκα και αυτοί που γλύτωσαν δεν ήταν σε θέση να δώσουν σαφείς πληροφορίες. Η λαχτάρα και ο φόβος τους είχαν παραζαλίσει. Τρέχοντας και λαχταρισμένοι όσοι κατέβαιναν από το χωριό από μακριά φώναζαν τα ονόματα των παιδιών τους, ίσως και ακούσουν την ποθητή φωνή τους μες απ' το πλήθος που θρηνούσε. Όλο το υπόλοιπο χωριό απ' τα μεσάνυχτα κατέβαινε στον Πύργο.

Την αυγή τηλεφωνικώς έλαβαν γνώση του δυστύχηματος οι αρχές στην Παναγία. Και όταν διαδόθηκε κι εκεί, φαντάζεται κανείς την ανησυχία των οικογενειών που είχαν στείλει τα παιδιά τους στον Πύργο για την πανηγύρη. Όλοι τηλεφωνικώς ζητούσαν πληροφορίες μη δεν μπορούσε να γνωστεί τίποτα θετικό γιατί ούτε ο τηλεφωνικός σταθμός του Σχοινουδίου ήξευρε ακριβώς τα ονόματα. Και μόνο λίγο πριν το μεσημέρι μεταδόθηκε ο κατάλογος και έγινε γνωστό πως όλα τα δυστυχισμένα παιδιά που χάθηκαν ήταν όλα απ' το Σχοινούδι.

Όλες οι αρχές στην Παναγία, ο Διοικητής, οι δικαστι-

ο Πύργος του Σχοινουδίου

Ο Σκυλόγκρεμος

κοί, αστυνομικοί, χωροφυλακή κλπ. κατέβηκαν στο Κάστρο την αυγή και με το βενζινόπλοιο 'Dağlı' που εκτελεί την ταχυδρομική συγκοινωνία με το Τσανάκκαλε και με πολλούς πολίτες, διευθύνθηκαν στον Πύργο όπου έφτασαν σε δύο ώρες. Έγιναν οι πρώτες ανακρίσεις και εξετάστηκαν οι σωθέντες. Από τις περιγραφές εξακριβώθηκε πως τη βάρκα την πήραν χωρίς να 'χει είδηση ο ιδιοκτήτης ο οποίος δεν ήταν παρών εκεί και ότι άμα ανοίχτηκαν αρκετά, άρχισε να κάμνει πολλά νερά. Ο φόβος ενός δύο ατόμων πως θα βούλιαζε η βάρκα μεταδόθηκε και στους άλλους και άρχισαν να πέφτουν στη θάλασσα, μόλις άρχισε να γέρνει από τις βίαιες μετακινήσεις των επιβατών και πήρε περισσότερα νερά. Δημιουργήθηκε πανικός και πνίγηκαν πολλοί που ήταν καλοί και άξιοι κολυμβητές γιατί παρασύρθηκαν από άλλους που προσκολλήθηκαν απάνω τους για να σωθούν.

Την ημέρα της Αγίας Άννης και προτού φθάσουν οι αρχές, βρέθηκαν τρία πτώματα σε μικρή απόσταση απ' την ακρογιαλιά, τα οποία και παρέλαβαν οι συγγενείς των και με θρήνους τα μετέφεραν στο χωριό όπου έγινε η κηδεία τους.

Το εσπέρας όταν ήλθαν στο Κάστρο οι υπάλληλοι, αμέσως έστειλαν το σφογγαλιευτικό βενζινόπλοιο 'Yeşil İmroz' με τους δύτες Ευάγ. Παπαχρυσάνθου και Κώστα Δούρλαρη. Έφτασαν στον Πύργο κατά τα μεσάνυχτα και την αυγή της Τετάρτης 26 Ιουλίου άρχισαν τις αναζητήσεις των 13 άλλων πτωμάτων. Μέχρι της δεκάτης ώρας προ μεσημβρίας είχαν βρεθεί και ανασυρθεί από τον πυθ-

Βαρκάδα πίσω από την Αγία Άννα

Επίσης ο Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Δέρκεων κ. Ιάκωβος (πρώην Ίμβρου), οι βουλευταί Δαρδανελίων και τόσοι εξ Ισταμπούλ όσον και από άλλα μέρη του εσωτερικού και εξωτερικού διάφοροι φίλοι και γνωστοί των νησιωτών μας, συμμερίστηκαν το πένθος. Το νησί τούς ευχαριστεί μέσω των μορφωτικών Συλλόγων του και της «Ίμβρου».

Η είδηση του δυστυχήματος ετηλεγραφήθηκε από τις αρχές στο Τσανάκκαλε και στην Άγκυρα και εγνωστοποιήθηκε και από τον Ραδιοφωνικό Σταθμό Αγκύρας και Ισταμπούλ, καθώς και από τους ραδιοσταθμούς Αθηνών και Λονδίνου.

Όμοιο δυστύχημα έγινε προ 60 περίπου ετών, ακριβώς εις το ίδιο μέρος και την ίδια μέρα. Θα το περιγράψουμε στο άλλο φύλλο μας.

Ομοίως στα 1947 ο Κώστας Δουκάκης ή Τσιρβούλης, πνίγηκε κολυμπώντας την ημέρα του πανηγυριού.

Παραθέτουμε τα ονόματα των πνιγέντων και διασωθέντων.

A. K. Ζαφ.

μένα και τα δεκατρία πτώματα, ενώ το πλήθος από την ακρογιαλιά με θρήνους παρακολουθούσε το ανέβασμά τους, αγωνιώντας να μάθει τίνος ήταν. Όλα τα σώματα των πνιγέντων βρέθηκαν σε μια κυκλική περιφέρεια 20 μέτρων περίπου και σε απόσταση 300 περίπου μέτρων από την αμμουδιά του Μέρχα και τους σκοπελώδεις βράχους του Σκυλόγκρεμνου. Τα πτώματα χωρίς να έχουν πάθει αλλοίωση, μόλις τα έβγαλαν στη στεριά, τα παρέλαβαν οι συγγενείς των και τα μετέφεραν στο χωριό για την ταφή. Εκεί έφθασαν μετά το μεσημέρι και οι αρχές από την Παναγία και αφού έγινε η εξακρίβωση της ταυτότητας εκάστου σώματος, εδόθη η άδεια ταφής.

Αν στην αμμουδιά του Πύργου έγινε θρήνος και το χαρούμενο πανηγύρι μετατράπηκε σε πένθιμο, η ομαδική παρέλαση δεκατριών φέρετρων (6 και 7) για την κηδεία μέσα απ' το χωριό προς την εκκλησία της Αγίας Μαρίας, με τους παρακολουθούντες και οδυρόμενους γονείς, συγγενείς και συγχωριανούς των θυμάτων, ήταν κάτι το αλησμόνητο, το φοβερά συγκινητικό, που δεν θα το ξεχάσει όποιος παρευρέθηκε.

Η δε νεκρώσιμη ακολουθία πρώτον τον 7 και έπειτα των 6 νεκρών δεν άφησε κανέναν από το εκκλησίασμα ασυγκίνητο. Κατά την κηδεία έλαβε μέρος και ο ιερέυς των Αγριδιών Παπά Ιωάννης και οι δύο ιερείς του Σχοινουδίου και οι παρευρεθέντες εκ των άλλων χωριών πολίτες.

Συλλυπητήρια τηλεγραφήματα και εκδηλώσεις συμπάθειας εστάλησαν από πολλούς φίλους του νησιού.

Εκ των πρώτων η Α. Θ. Παναγιώτης ο Οικουμενικός Πατριάρχης κ.κ. Αθηνάγορας απέστειλε συλλυπητήριο τηλεγράφημα καθώς και Πατριαρχικόν Γράμμα.

ΠΝΙΓΕΝΤΕΣ		
1) Γεώργιος Γιαπτός του Χαριλάου (Τυροκόμου)	έτων	20
2) Κώστας Τσαμούφης του 'Αθανασίου	έτων	17
3) Νικόλαος Καϊραντζής του Δημητρίου	έτων	18
4) Παναγιώτης Ψυλιάγκος του Νικολάου	έτων	23
5) Μιχαήλ Σάββα (Κοντογοϊνί) του Χρήστου	έτων	25
6) Φώτιος Κοιμολίκος του Βασιλείου	έτων	18
7) Ζαφείριος Φερμελής του 'Αντωνίου (ή Χασάπης)	έτων	20
8) 'Ιωάννης Σερέτης του Κωστή (ή Φιλιάκος)	έτων	19
9) Παναγιώτης Γενήσαρης του 'Αντωνίου (ή Νινίς)	έτων	16
10) Στυλιανός Πλωμαρίτης του Παναγιώτου	έτων	25
11) 'Αθανάσιος Μαλλιάρης του Παναγιώτου (ή Μυστάκης)	έτων	21
12) Παναγιώτης Λαφιατής του Δημητρίου	έτων	16
13) Εύστρατος Συός του Δημητρίου (ή Συνούδης)	έτων	20
14) Άννα Μολιάρη του Παναγιώτου (ή Μιστάκη)	έτων	16
15) Βασιλίνα Μανιώτη του Δημητρίου	έτων	25
16) Παναγιωτή Πλωματίτη του Κωσταντίνου	έτων	20
ΔΙΑΣΩΘΕΝΤΕΣ		
1) Κωστής Μανιάτης του Κοιμνητού	έτων	21
2) Παναγιώτης Μονγάλης του Δημητρίου	έτων	17
3) Παναγιώτης Τενεδιός του Βασιλείου	έτων	19
4) Άννα Καραβασιλή του Γεωργίου	έτων	11

αφιέρωμα:

ο Πύργος του Σχοινουδίου

ΜΑΡΤΥΡΙΑ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΜΟΥΧΑΛΗ - ΔΙΑΣΩΘΕΙΣ ΑΠΟ ΤΟ ΝΑΥΑΓΙΟ ΤΟΥ 1950

Παρακάτω παραθέτουμε τη μαρτυρία του κ. Παναγιώτη Μουχάλη, ο οποίος στις 24 Ιουλίου 1950 βρισκόταν μέσα στη μοιραία βάρκα και ήταν ο πρώτος που κατάφερε να βγει στη στεριά και να ζητήσει βοήθεια από τους συγχωριανούς του να τρέξουν στο ναυάγιο. Ο κ. Παναγιώτης μας είπε:

Γεννήθηκα στα Αγρίδια το 1933. Όταν ήμουν 12 χρονών, πέθανε η μητέρα μου και αναγκάστηκα να πάω να μείνω στον μεγαλύτερό μου αδερφό τον Πύργο που ήταν παντρεμένος στο Σχοινούδι. Τον Ιούλιο του 1950 ήμουν 17 ετών και όπως κάθε καλοκαίρι ήμουν στον Πύργο, στο σπίτι του αδελφού μου.

Το απόγευμα την παραμονή της Αγίας Άννης μια ομάδα νέων είχαμε μαζευτεί στην παραλία. Στην ακροθαλάσσια υπήρχε μια μικρή βάρκα του Πύργου Παπακωνσταντή, η οποία χρησιμοποιούταν για ψάρεμα από 2-3 άτομα. Κάποιος που γνώριζε από βάρκες προθυμοποιήθηκε να μας πάει βόλτα. Έτσι κάποιος έσυραν τη βάρκα στη θάλασσα και μπήκαμε μέσα. Όταν μας είδαν οι άλλοι, άρχισαν να μπαίνουν κι εκείνοι στη βάρκα. Όλοι οι νέοι ενθουσιασμένοι προσπαθούσαν να μπουν μέσα. Τελικά, μέσα στη βάρκα μπήκαμε 20 άτομα, άλλος με τσιρβούλια, άλλος με τα ρούχα της δουλειάς, ενώ πολλοί από αυτούς που μπήκαν δεν ήξεραν κολύμπι.

Γελώντας και τραγουδώντας αρχίσαμε να απομακρυνόμαστε 1.500-2.000 μέτρα από την ακτή. Άλλος έλεγε να πάμε στη Λήμνο, άλλος για σεργιάνι. Η βάρκα όμως ήταν παλιά και σταδιακά, από το μεγάλο βάρος, άρχισαν να ανοίγουν οι αρμοί και να μπαίνουν νερά. Εγώ τότε άρχισα να καταλαβαίνω ότι υπάρχει σοβαρό πρόβλημα. Βρήκα μια κολοκύθα και άρχισα να βγάζω το νερό αλλά ήταν πολύ δύσκολο αφού έμπαινε συνέχεια νερό και δεν

Η θέα προς τον Μέρια

μπορούσαμε να συνεννοηθούμε. Είχαμε φτάσει στο ύψος του Σκυλόγκρεμνου. Σιγά-σιγά η βάρκα όλο και βάραινε και όσο κουπί κι αν έκαναν δεν προχωρούσε. Εγώ, καταλαβαίνοντας τον κίνδυνο, μετακινήθηκα στο πίσω μέρος της βάρκας και παρόλη την αγωνία μου, άρχισα να ανησυχώ τι θα πω στον αδερφό μου όταν βγω έξω αφού δεν τον είχα ενημερώσει. Σταδιακά είχε αρχίσει η γκρίνια και ο τσακωμός, ο οποίος εξελίχθηκε σε πανικό ειδικά από όσους δεν γνώριζαν κολύμπι. Μέσα στον πανικό κάποιοι άρχισαν να πέφτουν στη θάλασσα. Τότε κι εγώ πήρα μια βαθιά ανάσα και βούτηξα όσο πιο μακριά μπορούσα.

Όταν βγήκα στην επιφάνεια και κοίταξα πίσω μου είχε ξεκινήσει ο μεγάλος χαμός. Το θέαμα ήταν απερίγραπτο. Όλοι είχαν πέσει στη θάλασσα και ο ένας αγκάλιαζε τον άλλο. Οι περισσότεροι είχαν πέσει πάνω στον καλύτερο κολυμβητή πιάνοντάς τον από τον λαιμό για να σωθούν παρασύροντάς τον κι εκείνον στον πνιγμό. Μάλιστα μετά από δύο μέρες όταν τον ανέσυραν οι βουτηχτάδες, μάθαμε ότι βρήκαν πάνω του γαντζωμένα πέντε άτομα. Κατάλαβα τότε ότι δύσκολα θα σωθεί κάποιος και αποφάσισα να βγω στην ακτή όσο πιο γρήγορα μπορούσα να ειδοποιήσω μήπως και προλάβουν να διασώσουν κάποιον.

Είχε μπουνάτσα αλλά ήταν σκοτάδι και η θάλασσα

μαύρη και τρομακτική. Μαζί μου ήταν και ένας φίλος μου, ο Κώστας ο Τσαμουρής που προσπαθούσα να του δώσω κουράγιο να βγούμε μαζί έξω αλλά κάποια στιγμή μέσα στο σκοτάδι τον έχασα. Η προσπάθεια να βγω στην ακτή μου φάνηκε αιώνας. Τελικά, μετά από πολλή ώρα εξαντλημένος κατάφερα να βγω στο Μέρ'χα και να τρέξω στην παραλία για βοήθεια. Δυστυχώς όταν έφτασαν στη βάρκα βρήκαν μόνο ένα κορίτσι 11 χρονών που είχε παραμείνει στη βάρκα και κανέναν άλλο.

Όταν έφτασα έξω έκανα τον σταυρό μου που σώθηκα αλλά ήμουν συγκλονισμένος που οι περισσότεροι φίλοι μου θα είχαν χαθεί, αφού όταν είδα ότι ο ένας αγκάλιαζε τον άλλον ενώ πολλοί δεν γνώριζαν κολύμπι, καταλάβαινα ότι αυτό ήταν μοιραίο και ότι δύσκολα θα σωθούν κάποιοι. Το μεγάλο κακό έγινε γιατί ήμασταν υπεράριθμοι μέσα σε μια παλιά μικρή βάρκα που ήταν για 2-3 άτομα και μπήκαμε 20. Πολλοί από αυτούς που μπήκαν μέσα δεν ήξεραν καθόλου κολύμπι. Όταν η βάρκα γέμισε νερά, πανικοβλήθηκαν και έπεσαν στη θάλασσα αγκαλιάζοντας ο ένας τον άλλο και ειδικά όσους ήξεραν καλό κολύμπι παρασύροντας στο πνιγμό και αυτούς.

Αιώνια η μνήμη όλων των συγχωριανών μου που πνίγηκαν εκείνη τη μέρα!

Γιώργος Παπαθεοδώρου

αφιέρωμα:

ο Πύργος του Σχοινουδίου

Σχοινοῦδι, αριστερά: Δημ. Πινηρός δεξιά: Βασ. Αναγνωστέλλης

Η ΤΡΑΓΩΔΙΑ ΤΟΥ 1955

Το παρακάτω κείμενο είναι από το *Λεύκωμα Αποφοίτων του 1956 του Ζωγραφείου Λυκείου και το έγραψε ο συμπατριώτης μας Βασίλης Αναγνωστέλλης που ήταν από τους επιζώντες του δυστυχήματος του 1955.*

ΤΟ ΘΛΙΒΕΡΟ ΠΑΝΗΓΥΡΙ

Είναι ένα ήσυχο πρωινό στις 26 Ιουλίου 1955. Ο άρχοντας της μέρας ντυμένος τη χρυσή στολή του, πήρε το τελευταίο του μπάνιο στα γαλανά νερά του Αιγαίου, κι άρχισε τεμπέλικα να ανεβαίνει τα αραιά σκαλοπάτια τ' ουρανού. Ο απαλός φλοίσβος των κυμάτων ακουγόταν νανουριστικά καθώς ο αφρός έγλειφε τα μικρά χαλίκια. Σήκωσα το βλέμμα μου και κοίταξα την ατελείωτη απεραντοσύνη της θάλασσας. Το μάτι μου ξεχώριζε μια βαρκούλα που αλύπητα ράγιζε το καθαρίο γυαλί της θάλασσας, και προχωρούσε ολοένα προς τ' ακρογιάλι. Ήταν η μοιραία βάρκα που θα μας περνούσε σε λίγο στην απέναντι όχθη της... Αχερουσίας. Άκουσα τον κρότο που έκανε η μικρή της άγκυρα καθώς έπεφτε στο μικρό λιμανάκι. Ήταν πολλοί οι παραθεριστές στο γραφικό εκείνο μέρος του Πύργου – μια εξοχή στο Σχοινοῦδι της Ίμβρου – κι αφού γιόρτασαν τη χάρη της Αγίας Άννας την πρώτη μέρα, πήγαιναν όλοι να προσκυνήσουν στο εκκλησάκι της Αγίας Παρασκευής, που δεν ήταν πολύ μακριά.

Αργά τα κουπιά άρχισαν να σαλεύουν και μαντήλια υψώνονταν για ν' αποχαιρετήσουν το πλήθος που στεκόταν στην αποβάθρα και τώρα όσο πήγαινε χανόταν

στα μάτια μας. Αποχαιρετούσαμε τη ζωή μ' όλα τα μεγαλεία της, μ' όλες τις διασκεδάσεις και τις απολαύσεις της και βαδίζαμε χωρίς να το ξέρουμε προς το θάνατο, προς τη βουβή σιωπή που κρύβεται στο σκοτεινό βυθό της ύπουλης θάλασσας. Είχαμε ξεμακρύνει πια απ' το λιμάνι και

προσπαθούσαμε να περάσουμε τον κάβο που απλωνόταν πανύψηλος μπροστά μας. Πρόσεξα τον καπετάνιο, έκανε «σία» τα κουπιά (έκανε κουπί ανάποδα για να φρενάρει η βάρκα) και τον άκουσα να λέγει για ένα ναυάγιο, που έγινε πριν πέντε χρόνια στον τόπο που αρμενίζαμε τώρα εμείς. Δεκαέξι νέοι και νέες ήταν τα θύματα που βρήκαν τον πιο οικτρό θάνατο, πάνω στο άνθος της ηλικίας τους, στο καταραμένο αυτό μέρος. –«Ο πνιγμός είναι πολύ σκληρός θάνατος, παιδιά» μας είπε και αναστέναξε. Τον κοιτάξαμε περίεργα στα μάτια. Μετά tenτώθηκε πάνω στα κουπιά κι άκουσα τους σκαρμούς να τρίζουν καθώς προσπαθούσε το βαρκάκι να μεταφέρει το φορτίο των εικοσιπέντε επιβατών του.

Ο ήλιος έστελνε τώρα τις καυτερές του ακτίνες και μας έψηνε ζωντανούς. Μέσα στη βάρκα δεν ακουγόταν μιλιά εκτός από τον ξερό θόρυβο που έκανε το τενεκεδένιο κουτί, καθώς προσπαθούσα να βγάλω τα νερά που καλμάριζαν οι ανοιχτοί σκαρμοί της βάρκας. –«Να ο Άγιος Γιώργης» άκουσα δίπλα μου μια φωνή. Σήκωσα το κεφάλι μου. Στην ακτή φαινόταν ένα από τα γραφικά εκκλησάκια που είναι σπαρμένα στις ακρογιαλιές της Ίμβρου. Κάτι εξιστορούσε γι' αυτό ο φίλος μου -αδελφός μου- ένα παιδί που μαζί είχαμε μεγαλώσει. Σπούδαζε θεολόγος και είχε έρθει να περάσει τις παύσεις κοντά στη μάνα του. Πατέρα δεν είχε. Ξαφνικά γύρισε και με κοίταξε μ' ένα ερευνητικό βλέμμα και ταυτόχρονα ένα μουδιασμένο τυπικό χαμόγελο ζωγραφίστηκε στα ξέθωρα χείλη του. Τον είδα να σταυροκοπιέται και να μουρμουρίζει κάτι σιγά. Ένοιωθε λοιπόν το θάνατο και προσευχόταν γι' αυτό; Δεν ξέρω, μα τον είδα ν' απλώνει τα μακριά του

χέρια και να με τραβά κοντά του. Ήταν ο τελευταίος χαιρετισμός.

- Θα μας περιμένουν ν' αρχίσουν τη λειτουργία; μου είπε.

- Θα προφτάσουμε, μην ανησυχείς, του απάντησα.

Δεν πρόφτασα να τελειώσω τη φράση μου και ένοιωσα ένα δυνατό τράνταγμα που κάρφωσε τη βάρκα στο μέρος της. Όλοι κλονιστήκαμε και κινδυνέψαμε να πέσουμε στο νερό. Την ίδια στιγμή είδα τον καπετάνιο να ορμά μπροστά και ύστερα να μου φωνάζει «τα κουπιά... τα κουπιά...». Δεν μπορούσα να κουνηθώ από τη θέση μου, ο πανικός είχε αρχίσει. Το νερό μούγκριζε καθώς ορμούσε μέσα στην ανοιγμένη τρύπα, είχαμε χτυπήσει σε βράχο. Κλάματα μικρών παιδιών και γυναικεία ξεφωνητά ξέσχισαν τον αγέρα. Λίγα δευτερόλεπτα μεσολάβησαν κι ύστερα γείραμε από τη μια πλευρά και βρεθήκαμε όλοι αναπάντεχα μες στο γαλάζιο νερό. Δεν ήξεραν κολύμπι φαίνεται οι περισσότεροι κι αρχίσαν να πιάνουν ο ένας τον άλλο, να παλεύουν και ύστερα να βουλιάζουν μ' ανοιχτά τα στόματα από τις φωνές. Η σκέψη μου είχε σταματήσει, τα μάτια μου έβλεπαν θολά και το κορμί μου βούλιαζε σαν ένας όγκος από σκέτο μολύβι, καθώς το πίεζαν πολλά γυναικεία χέρια. Ήταν αδύνατο ν' ανέβω επάνω και έτσι δεν έκανα καμία προσπάθεια γι' αυτό. Κράτησα όσο μπορούσα την αναπνοή μου και ένιωσα να

Ο Πατριάρχης στον τάφο του Δημ. Πινήρου, στο Σχοινούδι

ξεκολλούν μόνο τους ένα-ένα τα άγνωστα χέρια καθώς βούλιαζα ακόμα πιο κάτω. Πνιγόταν λοιπόν !!... Τώρα πατούσα στο βυθό, ήταν πολύ σκοτεινά, χτύπησα τα πόδια μου και με μια τελευταία προσπάθεια κατόρθωσα να αναπνεύσω στην επιφάνεια. Μα δεν είχα γλυτώσει, πάλι μ' άρπαξαν πάνω στην απεγνωσμένη πάλη τους τα χέρια και πάλι βυθίστηκα. Ήρθα ξανά επάνω και με κομμένες τις δυνάμεις μου άρχισα να κολυμπάω προς το πέλαγος, προτού όμως να ξεμακρύνω ήρθα στον εαυτό μου. Γύρισα πίσω και λίγα μέτρα πιο πέρα είδα αναποδογυρισμένη τη βάρκα. Πολλές προσπάθειες χρειάστηκαν για να πλησιάσω και μόλις κατόρθωσα να πιαστώ στην καρίνα, που δίχως να ξέρω πως, γύρισε μόνη της και ήρθε στην ίδια επιφάνεια του νερού. Κάθισα επάνω και είδα μια μάνα να κολυμπά με το μωρό της στα δόντια. Ήταν μια δυστυχημένη μητέρα που προσπαθούσε να σώσει το παιδί της, ενώ πιο πέρα πνιγόταν κι η δική της μητέρα. Ένας αδελφός κρατούσε στα χέρια τη μισο-ζωντανή αδελφή του και ζητούσε βοήθεια. Στο πλάι της βάρκας ένας όγκος από γυναικεία μαλλιά ξεφύτρωσε απ' το βυθό, άπλωσα τα χέρια μου και τον έπιασα. Ήταν ένα κορίτσι δεκαεννέα χρονών. Μόλις πάτησε στη βάρκα άνοιξε τα μάτια και άρχισε να τσιρίζει, ζούσε λοιπόν!!!

Η πρωινή καλοκαιριάτικη αύρα ήρθε πρώτη να μας παρηγορήσει, μας χάιδεψε απαλά και ύστερα χάθηκε. Τώρα όλα είχαν τελειώσει, η θάλασσα ησύχασε και γαλήνεψε, οι λάκκοι είχαν κλείσει. Και είδα τότε το φίλο μου μπρούμυτα, με το κεφάλι μέσα στο νερό λίγα μέτρα πιο πέρα, η θάλασσα τον πέταξε επάνω. Άρχισα να βγάζω φωνές καθώς έβλεπα να κουβαλά το ρέμα το πελώριο άψυχο κορμί του. Μια ώρα –ένας χρόνος– καθισμένοι τώρα στον τόπο εκείνο με κλονισμένα τα νεύρα βλέπαμε να σαλεύουν στο βυθό χρωματιστά φουστάνια, μαντήλια και να ασπρίζουν οι γυμνές σάρκες. Ήταν οι συνοδοιπόροι μας που έφυγαν για άλλη κατεύθυνση. Ένας υπόκωφος ήχος ακούστηκε από μακριά, ήταν η μηχανή της βάρκας που θα μάζευε τους ναυαγούς και θα έβγαζε στην άμμο τα παραμορφωμένα άψυχα κορμιά....

Ήταν απόγευμα, οι καμπάνες της εκκλησίας χτυπούσαν πένθιμα. Η πομπή είχε φτάσει και εννέα φέρετρα με ζεστά ακόμη τα πτώματα τοποθετήθηκαν αράδα για τον ύστατο χαιρετισμό. Η νεκρική ακολουθία διακοπτόταν κάπου-κάπου και οι παπάδες σκούπιζαν τα μάτια. «Ο πνιγμός είναι πολύ σκληρός θάνατος» μουρμούρισα καθώς το βλέμμα μου έπεσε στο φέρετρο του καπετάνιου και έκλεισα το πρόσωπο με τα χέρια μου.

Β. ΑΝΑΓΝΩΣΤΕΛΛΗΣ

αφιέρωμα:

Η τραγωδία του 1955

Στον Πύργο, πέντε χρόνια μετά το ναυάγιο του 1950, μια καινούργια τραγωδία, στις 26-7-1955, βύθισε στο πένθος το Σχοινούδι. Εννέα άνθρωποι πνίγηκαν, όταν βυθίστηκε η βάρκα που τους πήγαινε στον ναό της Αγ. Παρασκευής, στο Ντέρβιλ'. Παραθέτουμε παρακάτω τα ονόματα των πνιγέντων, ορισμένων διασωθέντων καθώς και τις μαρτυρίες δύο εξ αυτών.

Κατά το ναυάγιο της 26-7-1955 πνίγηκαν οι:

Γεώργιος Φίλιος
Δημήτριος Πινήρος
Θεόφιλος Λιάσκος
Ειρήνη Κατρατζή
Άρτεμις Καϊμένου
Άννα Θεοδωρίδου
Απόστολος Φερμελής
Ιωάννης Σουρλής
Παρασκευή Βλάχου

Μεταξύ των διασωθέντων ήταν οι:

Βασίλειος Αναγνωστέλλης
Παρασκευή Καμπουροπούλου
Ντίνα Καμπουροπούλου
Νικηφόρος Καμπουρόπουλος
Ιωάννης Σάββας
Ζαχαρώ Σάββα
Κυριακή Φίλιου
Ελένη Φίλιου
Βενετία Φίλιου
Ιωάννης Κακλιώτης
Κυριακή Βλάχου-Σαριγιάν
Παρασκευή Σαριγιάν (2 ετών)
Μαρία Κοκκινάκη

-Μαρτυρίες διασωθέντων-

Κυριακή Φίλιου-Μπακή

Η Κυριακή Φίλιου ήταν 19 χρονών τον Ιούλιο του 1955, όταν έγινε η μεγάλη τραγωδία που στοίχισε τη ζωή σε εννέα ανθρώπους, ανάμεσά τους και ο πατέρας της. Ο Γιώργος Φίλιος

ο Πύργος του Σχοινουδίου

Ο Μεσαιωνικός Πύργος

είχε μια βάρκα στον Πύργο και μ' αυτήν έβγαινε για ψάρεμα όλα τα χρόνια της ζωής του, όταν το επέτρεπε ο καιρός και οι αγροτικές δουλειές με τις οποίες ζούσε την οικογένειά του.

Στις 26-7-1955, μετά το αλώνισμα πίσω από τον Αγ. Δημήτρη στον Πύργο, ετοιμαζόταν να φορτώσει τα άχυρα στα ζώα και να επιστρέψει μαζί με τη γυναίκα του Ελπινίκη στο Σχοινούδι. Τότε μια παρέα νέων ήρθαν να τον παρακαλέσουν να τους μεταφέρει με τη βάρκα στην Αγ. Παρασκευή στο Ντέρβιλ' που γιόρταζε. Η αρχική κατηγορηματική άρνηση κάμφθηκε από τα επίμονα παρακάλια τους. Η Ελπινίκη αναχώρησε μόνη της με τα φορτώματα για το Σχοινούδι.

Η Κούλα Φίλιου-Μπακή, εξήντα χρόνια μετά από την πιο τραγική μέρα της ζωής της, θυμάται όσα χαράχτηκαν ανεξίτηλα στη μνήμη και την ψυχή της:

Ο Άγιος Δημήτριος στον Πύργο

«Ο πατέρας μου πήρε άδεια από τους αρμοδίους, από το τελωνείο που υπήρχε στον Πύργο. Τότε κάθε βάρκα ή καϊκι που έφευγε από το λιμάνι έπρεπε να πάρει άδεια αναχώρησης. Ξεκίνησαν λοιπόν για το προσκύνημα στην Αγ. Παρασκευή, με μια θάλασσα ήσυχη, γαλήνια. Πολλοί από τους επιβάτες δεν ήξεραν κολύμπι. Ο πατέρας μου είχε πάρει και μας μαζί του, τις τρεις κόρες του. Εγώ ήμουν δεκαεννέα χρονών, η Ελένη δύο χρόνια μεγαλύτερη και η Βενετία μόλις εννέα χρόνων. Εμείς ξέραμε να κολυμπάμε καλά, αφού όλη μέρα μέσα στη θάλασσα του Πύργου ήμασταν. Ο πατέρας μας ήταν καλός καπετάνιος. Αμέτρητες φορές έπλεε σ' αυτές τις θάλασσες, γι' αυτό δεν μπορώ ακόμα να πιστέψω πώς έγινε αυτό το κακό, πώς πνίγηκαν τόσο άνθρωποι λίγα μέτρα από τη στεριά. Όταν πλησιάζαμε στη Λάκκα, η βάρκα προσέκρουσε στα βράχια. Θυμάμαι τον πατέρα μου να κρατάει τα κουπιά, να προσπαθεί να καθησυχάσει τον φόβο όσων δεν ήξεραν κολύμπι και να λέει: «Εγώ είμαι για σας, να μην κουνηθεί κανείς απ' τη θέση του, μη φοβάστε, θα σας βγάλω έναν-έναν έξω. Εγώ είμαι για σας, εγώ είμαι για σας». Δεν τον άκουσαν. Ορισμένοι από τον πανικό τους έπεσαν στη θάλασσα και η βάρκα ανατράπηκε. Πνίγηκαν πολλοί, γιατί τους τράβηξαν στον βυθό τα χέρια όσων είχαν πανικοβληθεί. Εγώ βρέθηκα μια να παλεύω κάτω στον μαύρο βυθό, μια να βγαίνω στην επιφάνεια. Στη στεριά βγήκα τελευταία. Οι αδελφές μου είχαν σωθεί, όμως ο πατέρας μου άφησε εκεί την τελευταία του πνοή. Έπαθε ανακοπή απ' τη μεγάλη αγωνία και τη στενοχώρια που δεν μπόρεσε να τους σώσει όλους. Αν τον άκουγαν, αν έμεναν στη θέση τους, πάνω στα βράχια να πατούσαν θα είχαν βγει έξω σώοι.

Τα άσχημα νέα έφτασαν γρήγορα στο χωριό. Η μάνα μας αλαφιασμένη έφυγε με τα πόδια. Ευπόλητη έφτασε στον τόπο της τραγωδίας. Μια γειτόνισσα την ακολούθησε μέχρι τον Μέριχα.

Μετά απ' όλο αυτό το κακό, όλοι μας περάσαμε δύσκολες μέρες και κυρίως η μάνα μας. Χήρα με τρία παιδιά, είχε ν' αντιμετωπίσει και τις πολλές ανακρίσεις από τις αρχές του Πύργου. Μεγάλη στενοχώρια και πόνος όλα αυτά. Δεν θα ξεχάσουμε ποτέ. Προσευχόμαστε πάντα ο Θεός να δίνει ανάπαυση στις ψυχές όλων εκείνων των αδικοχαμένων. Άλλη παρηγοριά δεν έχουμε».

Ο λόφος της Αγίας Άννας την Άνοιξη

αφιέρωμα:

Ιωάννης Σάββας

Ο Γιάννης Σάββας, γεννημένος το 1928 στο Σχοινούδι, περνούσε τα καλοκαίρια του στον Πύργο, όπου η οικογένειά του νοίκιαζε σπίτι. Αργότερα, όταν παντρεύτηκε, έχτισε για τη δική του οικογένεια ένα σπίτι κοντά στη θάλασσα, που όμως είχε τη μοίρα όλου του Πύργου.

Στις 26-7-1955 υπήρξε ένας από τους διασωθέντες του τραγικού δεύτερου ναυαγίου, στα ίδια νερά μέσα σε πέντε χρόνια. Μαζί του ήταν και η κατά οκτώ χρόνια μικρότερη αδελφή του η Ζαχαρώ, όταν ξεκίνησαν για την Αγ. Παρασκευή. Η βάρκα του Γιώργου Φίλιου ήταν γεμάτη νέους και νέες.

«Ήταν οκτώ το πρωί όταν ξεκινήσαμε, με τη θάλασσα γαλήνια. Αφού περάσαμε τον Σκυλόκρεμνο, κοντά στη Λάκκα, η βάρκα, βαρυφορτωμένη όπως ήταν, χτύπησε πάνω σ' έναν μυτερό βράχο. Άρχισε να βάζει νερά και να επικρατεί μεγάλος πανικός. Έπεφταν πολλοί στη θάλασσα και η βάρκα ανατράπηκε. Όσοι δεν ήξεραν κολύμπι τραβούσαν κι εκείνους που ήξεραν στον βυθό. Ένωσα να μου ξεσκίζουν τα ρούχα και να βυθίζομαι. Όταν βγήκα στην επιφάνεια, είδα κοντά μου να κινδυνεύει ο Β. Αναγνωστέλλης. Τον τράβηξα έξω στην παραλία. Αμέ-

ο Πύργος του Σχοινουδίου

σως είδα την αδελφή μου να παρασύρεται μακριά. Την πρόλαβα σχεδόν μισοπνιγμένη. Μάζεψα όλες μου τις δυνάμεις και την βοήθησα να βγάλει όσο νερό είχε καταπιεί. Όταν άκουσα τον κτύπο της καρδιάς της να επανέρχεται, κατάλαβα με ανακούφιση ότι σώθηκε. Πολλοί όμως δεν τα κατάφεραν, παρά τις προσπάθειές μας και όσων έτρεξαν για βοήθεια αμέσως από τον Πύργο. Μια βάρκα φτάνοντας στον τόπο της τραγωδίας περιμάζεψε δυστυχώς πνιγμένο τον θεολόγο Δημήτριο Πινήρο σ' ανοιχτά του Σκυλόκρεμνου. Ο καπετάνιος της βάρκας μας χάθηκε κι αυτός. Έπαθε ανακοπή και πνίγηκε.

Μέσα σε λίγα χρόνια, το Σχοινούδι συγκλονίστηκε από μια καινούργια τραγωδία. Γονείς πνιγμένων νέων παιδιών, μέσα στον πόνο τους, πολλές φορές τα έβαλαν μαζί μου που δεν μπόρεσα να βοηθήσω τα παιδιά τους. Πώς όμως μπορούσα να τους περιγράψω πόσο γρήγορα έγιναν όλα και πόσος τρόμος και πανικός επικράτησε. Μακάρι να μην το είχαμε ζήσει αυτό και μακάρι να μην γίνει ποτέ ξανά τέτοια τραγωδία».

Βάσω Ξεινού

Ο Πύργος το 1982, λίγο πριν την κατεδάφιση

ΤΟ ΣΠΙΤΙ ΚΟΝΤΑ ΣΤΗ ΘΑΛΑΣΣΑ

Τα σπίτια που είχα μου τα πήραν.

Έτυχε νά 'ναι τα χρόνια δίσεχτα·

πόλεμοι χαλασμοί ξενιτεμοί

...

*Δεν ξέρω πολλά πράγματα από σπίτια,
θυμάμαι τη χαρά τους και τη λύπη τους
καμιά φορά, σα σταματήσω.*

...

Γ. Σεφέρης - «ΚΙΧΛΗ» Α'

αφιέρωμα:

ο Πύργος του Σχοινουδίου

Και εγώ δεν ξέρω πολλά από σπίτια. Ξέρω μόνο να λογαριάζω για σπίτι μου, το πατρικό μου σπίτι, εκεί όπου γεννήθηκα. Οι περισσότεροι από εμάς μπορούμε να πούμε ότι το σπίτι που είχαμε δεν μας το πήραν. Μας ανάγκασαν όμως για πολλά χρόνια να το γυμνώσουμε από κάθε χαρά και κάθε όνειρο. «Ξέρεις τα σπίτια πεισματώνουν εύκολα, σαν τα γυμνώσεις» λέει στο τέλος ο ποιητής. Πεισματώσαν τα σπίτια μας και περίμεναν όρθια και λαβωμένα τον γυρισμό μας. Ακόμα και πάνω στα ίχνη των θεμελίων τους ξέρουμε να αναγνωρίζουμε τον τόπο όπου ρίζωσαν τα παιδικά μας χρόνια. Επιστρέφουμε πλέον όλο και περισσότεροι στην Ίμβρο μας, για να παραδώσουμε τα κλειδιά στα νέα παιδιά, για να συνεχίσουν να βαδίζουν προς το μέλλον ακολουθώντας τα χνάρια των γονιών τους. Η ιστορία έχει τη δική της δικαιοσύνη. Για πολλούς όμως χάθηκε η χαρά του γυρισμού, αφού το σπίτι τους είτε απαλλοτριώθηκε είτε κατεδαφίστηκε. Στον Πύργο κατεδαφίστηκαν όλα τα σπίτια του παραδοσιακού οικισμού εκτός από δύο, στο όνομα μιας οξύμωρης δικαιοσύνης.

Σήμερα, απ' όπου κι αν κοιτάξει κανείς προς τη μεριά του ακρωτηρίου της Αγ. Άννας, θα διακρίνει ένα λευκό σπίτι, στη σκιά του μεσαιωνικού πύργου, πάνω από το παλιό λιμάνι. Αυτό το σπίτι ήταν και θα είναι για πάντα το σπίτι του δασκάλου Κώστα Ξεινού. Ο δάσκαλος δεν είναι ο μόνος που αναγκάστηκε να παραδώσει το σπίτι του Πύργου. Είναι όμως από τους λίγους Ίμβριώτες που αναγκάστηκε να παραδώσει τα κλειδιά και του σπιτιού της οικογένειάς του στο Σχοινούδι. Τα σπίτια που είχε του τα πήραν, όμως εκείνος δεν έπαψε μέχρι τον θάνατό του να επιστρέφει και να επιμένει. Η αγάπη του για την Ίμβρο υπήρξε μεγάλη, βαθειά και αδιαπραγμάτευτη. Αυτός είναι ο πρώτος απ' τους πολλούς λόγους για να νιώθω υπερήφανη που υπήρξε θεός μου αγαπημένος.

Παρακάτω θα διαβάσετε απόσπασμα από ένα γράμμα που έστειλε στον γιο του Γιώργο Ξεινό στη Θεσσαλονίκη. Το γράμμα γράφτηκε στο Σχοινούδι στις 6 Μαρτίου 1966, μία μέρα μετά την παράδοση του Πύργου στις αρχές. Είναι δημοσιευμένο στους «Οικισμούς της Ίμβρου» (σ.316-317), στη μελέτη για τον Πύργο του Σχοινουδίου, ως εξής:

Παραθέτω το σχετικό απόσπασμα, γιατί παρ' όλο που αφορά ιδιωτική αλληλογραφία, αισθάνομαι ότι δεν ανήκει μόνο σε μένα, αλλά σε κάθε Πυργιανό, κάθε Ίμβριο, κάθε Έλληνα, κάθε άνθρωπο που δεν έπαψε να σέβεται τις ανθρώπινες αξίες οποιαδήποτε κι αν είναι η προέλευση και καταγωγή του. Γράφει λοιπόν:

Χθες κάναμε την τελευταία λειτουργία στην Αγία Άννα, ο Πύργος άδειασε, αύριο θα παραδώσουμε τα κλειδιά, επίσης άδειασε το Αφώκ, έφυγαν οι άνθρωποι κι αναζητούν καινούρια στέγη γι' αυτούς και για τα ζώα τους, να βρουν μια καινούρια στέγη να στεγάσουν το κεφάλι και τον πόνο τους. Πέρασα μια μεγάλη δοκιμασία αυτή την εβδομάδα που άδειαξα το σπίτι και ήμουν μόνος. Ο Ορέστης ήλθε το Σάββατο βράδυ, με τι καρδιά να τα μαζέψω, τι να τα κάνω, πού να τα πάγω; Μ' έπιασε απελπισία, έσπαξα με μανία ό,τι δεν ήταν απαραίτητο, σκόρπισα στους τέσσερις ανέμους, πέταξα στη θάλασσα που ήταν φουρτουνιασμένη τη μέρα εκείνη τόσο, όσο και η δική μου ψυχή, ρήμαξα με τα ίδια μου τα χέρια όλα εκείνα που με τόση φροντίδα, τόση αγάπη και τόσους κόπους δημιούργησα, για να φτιάξω μια φωλιά ζεστή για μένα και τα παιδιά μου κι όλα εκείνα που τόσα χρόνια, με τόσο αγώνα και στερήσεις απέκτησα, έφτασε μια ώρα για να τα πάρει ο άνεμος. Το όμορφο σπίτι, που θυμάσαι με πόσο μόχθο και πόσα όνειρα όλοι μας χτίσαμε, δεν είναι πια δικό μας. Χθες τελευταία φορά φάγαμε με τον Ορέστη μια μπουκιά ψωμί φαρμάκι. Εκείνος όρθιος και εγώ καθισμένος σε μια κάσα ήπια τον τελευταίο μου καφέ, καφέ δηλητήριο, το σκούπισα με γόνατα και χέρια που έτρεμαν, ξεκρέμασα από το καρφί τελευταίο τον Αϊ-Πιόργη - εκείνον σε χαρτόνι που είχε το όνομά σου γραμμένο από πίσω τότε που ήσουν μικρός - , φίλησα έναν έναν τους τοίχους, κλείδωσα και έφυγα. Φύγαμε με τον Ορέστη, χλωμό κι αμίλητο, φύγαμε απ' τον Πύργο πια! Χθες λοιπόν κάναμε και την τελευταία λειτουργία στην Αγία Άννα. Λειτουργία; Όχι, κηδεία! Κηδεία ήταν, δεν ήταν χθες το πανηγύρι της Αγίας Άννας με χαρές και τραγούδια, με χορούς και βιολιά, είχαμε λείψανο τον Πύργο που πέθανε έτσι ξαφνικά και άδοξα. Όλος ο κόσμος που γέμισε ασφυκτικά την εκκλησιά, την αυλή κι όλο το λόφο ως κάτω στο γιαλό, όλοι οι άνθρωποι σκυθρωποί

κι αμίλητοι με μάτια βουρκωμένα, παρακολούθησαν το λείψανο ο καθένας του δικού του κόσμου, της δικής του μοίρας, που δεν ξέρει πια ποια θάνατο από δω και μπρος. Κι όταν μετά την λειτουργία άρχισε η παράκληση, μια παράκληση στην Παναγιά και στην Αγία Μάννα της να σπλαχνιστεί τους κατατρεγμένους, όταν άρχισα με ραγισμένη φωνή το 'υπεραγία Θεοτόκε σώσον ημάς...', τότε το βουβό κλάμα έγινε θρήνος και οι άσπρες πλάκες βάφτηκαν από τα μαύρα δάκρυα. Δεν θυμούμαι πώς τελείωσε, όταν όμως τελείωσε όλοι πήραν το δρόμο της επιστροφής με κεφάλια σκυφτά, κανείς δεν σήκωσε τα μάτια του να κυττάξει τον άλλον. Δεν ακούστηκε σαν άλλοτε η ευχή 'και του χρόνου', δεν είχε κεράσματα και καλέσματα, ο καθένας βιαζόταν να προσπεράσει τον άλλο και να φύγει, μόνο εγώ έσερνα βαριά τα πόδια μου, άσκοπα εδώ κι εκεί, δεν μπορούσα να πάρω την απόφαση, πολλές φορές τράβηξα την πόρτα και πάλι ξαναγύριζα στο άδειο και γυμνό και λυπημένο σπίτι μας σαν κάτι να έμεινε μέσα από την ψυχή

μου και ζητούσα να το βρω να το πάρω, ώσπου ο Ορέστης, που ως εκείνη την ώρα δάγκανε περήφανα τα χείλη του για να μην κλάψει, με φώναξε 'Αντε πια, μπαμπά, πάμε...'.
Ευχαριστώ τον Θεό που πέρασα σώος και αβλαβής αυτή τη δοκιμασία, ευχαριστώ τον Θεό και τον παρακαλώ νάναι προστάτης και βοηθός μας, να έχει εσάς όλους καλά κι αυτή νάναι η τελευταία θυσία στην πατρίδα μας, την πατρίδα μας που δε θάχουμε πια.

Μετά την καταιγίδα, πάντα ανοίγει ο καιρός. Σήμερα που αισιόδοξα ατενίζουμε ένα ελπιδοφόρο μέλλον για την πατρίδα μας, το καλύτερο μνημόσυνο για όσους έφυγαν πικραμένοι, με την καρδιά τους γεμάτη προσφυγιά, είναι να τους θυμόμαστε. Να μην ξεχάσουμε ποτέ την αγωνία τους και τον αγώνα τους να σταθούν όρθιοι για τα παιδιά τους.

Βάσω Ξεινού